

Alueiden komitean lausunto aiheesta ”Makroaluestrategioiden lisäarvo”

(2014/C 114/04)

I. POLIITTISET SUOSITUKSET

ALUEIDEN KOMITEA

1. kiittää komissiota tämän 27.6.2013 antamasta selvityksestä ja siinä esitetystä arvioista, jotka perustuvat nykyisiin kahteen makroaluestrategiaan (Itämeren alue ja Tonavan alue). Alueiden komitea kiittää myös komission esittämistä tarkennuksista makroaluestrategiakonseptiin sekä suosituksista tulevia toimia varten, niin olemassa olevien makroaluestrategioiden ja Atlantin merialuetta koskevan toimintasuunnitelman jatkotyötä kuin myös valmisteilla olevaa Adrian- ja Joonianmeren makroaluestrategiaa, Alppien makroaluestrategiaa sekä muita tulevaisuudessa mahdollisesti valmisteltavia strategioita silmällä pitäen.
2. on tyytyväinen 22. lokakuuta 2013 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmiin makroaluestrategioiden tuomasta lisäarvosta. Niissä korostetaan strategioiden merkittävää roolia nykyisillä makroalueilla sekä suositetaan, että komissio ja jäsenvaltiot harkitsevat makroalueellisen lähestymistavan parhaiden käytäntöjen soveltamista tarpeen mukaan myös laajuudeltaan ja vaikuttavuudeltaan vähäisemmällä yhteistyöaloilla.
3. on yhtä mieltä komission kanssa siitä, että makroaluestrategioiden ja merialuekohtaisten strategioiden lähestymistapa on samankaltainen, sillä kummankin taustalla on samanlainen ajattelutapa, niissä pyritään samoihin tavoitteisiin, asianomaisilla alueilla sovellettavien toimien valikoima on samanlainen ja kummallakin on sama eurooppalainen poliittinen kehys. Molemmat strategiat mahdollistavat monialaisen yhteistyön ja monitasoisen hallinnon. Alueiden komitea pyytää, että komissio selvittäisi, millaisia keskinäisen oppimisen mahdollisuuksia molempien tuleva toteutus tarjoaa.
4. ilmaisee tyytyväisyytensä komission laatiman selvityksen ajoituksesta suhteessa uuteen ohjelmakauteen 2014–2020 ja muistuttaa, että alueiden komitea on jo lausunnossaan ”Strategia Pohjanmeren ja Englannin kanaalin aluetta varten” (CdR 99/2010 fin) kehottanut laatimaan vihreän kirjan, jossa komission olisi tutkittava tarkemmin makroalueiden roolia ja tehtävää ja määriteltävä ne.
5. muistuttaa, että alueiden komitea tukee makroaluestrategioiden laadintaa ja toteutusta ja korostaa Itämeren alueen ja Tonavan alueen strategioiden tähänastisen työn poliittista ja strategista merkitystä kyseisten suuralueiden yhteistyön edistämässä niin EU:n sisällä kuin myös EU:n ulkopuolisten maiden kanssa. Nämä strategiat ovat edelläkävijöitä uudenlaisten yhteistyömallien toteuttajina ja eurooppalaisen yhdentymisen edistäjinä.
6. palauttaa mieliin, että makroaluestrategiatyössä keskeisiä lähtökohtia ovat yhteistyön kautta saatava synergiaetu etsittäessä ratkaisuja yhteistä maantieteellistä aluetta koskeviin ongelmiin ja alueen mahdollisuuksien hyödyntämiseen. Keskeistä on myös olemassa olevien resurssien tehokkaampi koordinaatio sekä yhteistyön tiivistäminen olemassa olevien instituutioiden välillä ilman uutta hallinnon tasoa, etenkin kun otetaan huomioon alue- ja paikallisviranomaisten rooli.
7. korostaa EU:n tuoman lisäarvon merkitystä makroaluestrategioiden laatimisessa ja toteuttamisessa ja pitää tärkeänä, että Euroopan komissio pysyy jatkossakin keskeisenä strategisena koordinaatitahona jäsenvaltioiden välisessä yhteistyössä makroaluestrategioita laadittaessa ja toteutettaessa.
8. pitää tärkeänä komission esitystä siitä, että makroaluestrategioihin liittyviä asioita käsiteltäisiin säännöllisesti neuvoston asianomaisissa työryhmissä. Euroopan komission ja Euroopan parlamentin roolit ovat keskeisiä strategian hyväksyjinä ja edistäjinä.
9. kehottaa Euroopan komissiota ja jäsenvaltioita tukemaan innovatiivisten hallintolähestymistapojen kehittämistä ja ottamaan alueet, kunnat ja eurooppalaiset rakenteelliset kokonaisuudet, kuten EAYY:t ja muut alueellisen yhteistyön välineet (esimerkiksi työyhteisöt), todellisen yhteispäätösmenettelyn puitteissa mukaan erityisesti makroaluestrategioiden laatimiseen ja toteuttamiseen. Alueiden komitea korostaa, että EAYY:iden ja muiden alueellisen yhteistyön välineiden tuomaa lisäarvoa voitaisiin vielä vahvistaa antamalla niille mahdollisuus osallistua makroaluestrategioihin.

10. näkee tärkeänä, että alueiden ja paikallisyhteisöjen välinen yhteistyö tiivistyy ja laajenee kattamaan unionin politiikan eri lohkoja ja ylittää myös sektorirajoja. Makroaluestrategioiden on toimittava paikallis- ja aluetason, jäsenvaltioiden ja unionin välisen yhteistyön instrumentteina tukemassa näitä tavoitteita.

Makroaluestrategia-lähestymistavan tehokas hyödyntäminen – selvityksen tulokset

11. nostaa esiin komission selvityksessä esille nousseet keskeiset havainnot tähänastisesta makroalueilla tehdystä strategiatyöstä: strategiatyö on tehostanut olemassa olevien resurssien hyödyntämistä yhteisten tavoitteiden toteuttamiseksi, edistänyt monialaista lähestymistapaa esimerkiksi laaja-alaisissa ympäristökysymyksissä ja alueiden kilpailukyvyyn edistämässä sekä vahvistanut yhteistyötä osallistujamaiden välillä ja kansallisesti eri toimijoiden kesken.

12. toteaa tehdyn selvityksen perusteella makroaluestrategiaan perustuvan lähestymistavan tuoneen selkeää lisäarvoa Euroopan sosiaalisen, taloudellisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämässä.

13. toteaa, että nykyisissä makroaluestrategioissa on varsin kattavasti ja monipuolisesti nostettu esiin tiivistä yhteistyötä edellyttäviä painopisteitä. Uudistetussa Itämeren alueen strategiassa on kaikkiaan 17 prioriteettialaa sekä viisi horisontaalista tointa ja Tonavan alueen strategiassa on 11 prioriteettialaa. Teemat kattavat laajasti yhteistyön tarpeet liikenteen, ympäristön, talouden ja elinkeinojen, osaamisen sekä kulttuurin ja hyvinvoinnin aloilla. Itämeren alueen strategian puitteissa on toimintasuunnitelmassa listattu yli 100 ns. lippulaivahanketta ja Tonavan alueen strategian puitteissa on käsiteltävänä yli 400 yhteistyöhanketta, joista 150 on jo toteutusvaiheessa.

14. pitää tärkeänä, että makroaluestrategioiden toteutuksessa on mahdollisuus arvioida uudelleen valittuja prioriteetteja, mikäli toimintaympäristössä tapahtuu oleellisia muutoksia tai saadut kokemukset muutoin siihen antavat aihetta. Näin turvataan resurssien tehokas kohdentuminen strategian täytäntöönpanossa.

15. pitää tärkeänä, että makroaluestrategioissa keskitytään selkeästi määriteltyihin, realistisiin tavoitteisiin, joilla on makroaluetason ulottuvuuksia. Tavoitteiden tulisi muodostaa perusta jatkuvalla seuranta- ja arviointityölle, johon kaikki asianomaiset sidosryhmät osallistuvat.

16. korostaa, että käytännön yhteistyöprojekteilla on keskeinen rooli makroaluestrategioiden todellisen lisäarvon luomisessa. Käytännön toteutuksessa tulee entistä enemmän kiinnittää huomiota siihen, kuinka pystytään käynnistämään uutta ja innovatiivista hanketoimintaa, joka vastaa kohdennetusti makroaluestrategian tavoitteisiin. Nykyisin hankeyhteistyötä ohjaavat ennemminkin rahoitusinstrumenttien säädökset, jolloin innovatiivisuudelle jää kovin vähän tilaa. Tällainen toimintatapa ei tue parhaimmalla mahdollisella tavalla makroaluestrategioiden toteuttamista. Jatkossa tarvitaan joustoja niin yksittäisten rahoitusvälineiden puitteissa kuin niiden välillä sekä mahdollisuutta sovittaa eri rahoitusvälineitä paremmin yhteen. Samalla pitää edelleen pyrkiä yksinkertaistamaan rahoitusinstrumenttien säädöksiä. Komitea korostaa tässä yhteydessä Interreg B-ohjelman erityismerkitystä, sillä sen avulla on määrää toteuttaa yhteistyöhankkeita makroalueilla ajanjaksona 2014–2020.

17. tähdentää, että tulevaisuudessa tulee edistää aiempaa strategisempaa hanketyötä, joka linkittyy Eurooppa 2020 -strategiaan, yhteisön ohjelmasuunnittelun 2014–2020 yleislinjoihin sekä kansallisiin ja alueellisiin strategioihin ja ohjelmiin. Makroaluestrategioiden toteutusta tukevassa hanketyössä on tärkeää mahdollistaa eri sektoreiden ja painopiste-alueiden rajat rikkova (cross-sectoral) yhteistyö sekä riittävä joustavuus ja reagointikyky esille nouseviin uusiin mahdollisuuksiin ja haasteisiin.

18. painottaa, että uusien yhteistyömuotojen ja hankealoitteiden syntymistä tulee edistää ja tässä yhteydessä haluaa mainita esimerkkinä niin sanotun siemenrahoituksen merkityksen uusien yhteistyöhankkeiden muodostamisessa. Itämeren alueen strategian puitteissa avatun siemenrahoitusmahdollisuuden ensimmäisessä haussa myönnettiin rahoitus kaikkiaan 14 valmisteluhankkeelle, joiden tavoitteena on rakentaa strategian toteutusta tukeva yhteistyöhanke. Myös Tonavan alueen strategian puitteissa on tuettu menestyksellisesti vastaavanlaista hankevalmistelutyötä.

19. kehottaa makroaluestrategioissa mukana olevia jäsenvaltioita sekä Euroopan komissiota yhdessä kiinnittämään huomiota tulevan EU:n rahoituskauden 2014–2020 ohjelmatyötä valmisteltaessa siihen, kuinka tuettaisiin parhaiten kansainvälisen hanketoiminnan vahvistamista osana kansallista ja alueellista ohjelmatyötä. Jäsenvaltioiden tulee Euroopan komission antamien suuntaviivojen mukaisesti selkeästi osoittaa eri EU-rahoitusohjelmien suhde makroaluestrategioiden toteuttamiseen sekä mahdollisuuksien mukaan tunnistaa niitä kansallisia rahoitusvälineitä, jotka ovat tähän tarkoitukseen hyödynnettävissä.

20. tähdentää, että uusien, makroaluestrategian tavoitteiden toteutusta edistävien hankekokonaisuuksien syntymisessä on sekä Itämeren alueen että Tonavan alueen prioriteettialojen ja horisontaalisten toimien koordinaattoreiden välisellä yhteistyöllä sekä alue- ja paikallistason yhteistyöllä suuri merkitys. Näiden toimijoiden toimintaedellytykset tulee myös turvata. Euroopan komissiota ja asianomaisia toimijoita kehoitetaan tutkimaan kaikkia vaihtoehtoja antaa yksinkertaista ja luotettavaa rahoitustukea prioriteettialojen koordinaattoreille ja horisontaalisten toimien johtajille.

21. toteaa, että vaikka komissio on selkeyttänyt sekä Itämeren alueen että Tonavan alueen strategian hallintorakenteita ja täsmentänyt eri tahojen (kansalliset yhteyspisteet, prioriteettialojen koordinaattorit, horisontaalisten toimien johtajat ja lippulaivahankkeiden johtajat) tehtäviä ja vastuita, on komission toteuttamassa kyselyssä hallinto nähty edelleen vaikeaksi. Alueiden komitea kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita kiinnittämään huomiota mahdollisuuksiin yksinkertaistaa nykyisiä hallintorakenteita. Alue- ja paikallistason roolia tulee edelleen vahvistaa.

22. huomauttaa, että tiedottaminen makroaluestrategioiden tavoitteista ja käynnissä olevasta yhteistyöstä mahdollisimman laajalle sidosryhmäjoukolla on tärkeää, jotta edistettäisiin tietoisuutta eurooppalaisesta yhteistyöstä ja laajaa sitoutumista strategioiden toteuttamiseen. Alueiden komitea pitää tärkeänä, että niin makroaluetasolla kuin kansallisesti laaditaan viestintää ja sidosryhmätoimintaa tukevat ohjeet. Hanketyössä tunnistettujen parhaiden käytäntöjen ja kokemusten levittämisessä tulee entistä enemmän hyödyntää sähköisten informaatioalustojen suomia mahdollisuuksia.

Johtajuus

23. painottaa, että korkean poliittisen tason toimijoiden näkyvä sitoutuminen ja rooli suunnannäyttäjinä ovat perusedellytyksiä, jotta strategian toteuttaminen etenee kaikissa siihen osallistuvissa maissa. Sitouttamisen tulee tapahtua jäsenvaltiotasolla, jotta pystyttäisiin parhaiten tukemaan alue- ja paikallistason toimintaa strategian toteuttamisessa.

24. pitää hyvänä että johtajuuden vahvistamista nykyisissä strategioissa tarkastellaan erikseen vuonna 2014 pidettävien vuosittaisten strategiafoorumien yhteydessä.

Monitasoisen hallinnon periaate tärkeänä osana strategioiden toteutusta

25. palauttaa mieleen, että aiemmissa alueiden komitean lausunnoissa koskien Itämeren alueen tarkistettua strategiaa (2012), Tonavan alueen strategiaa (2011), Adrian- ja Joonianmeren makroalueen kautta toteutettavaa alueyhteistyötä Välimerellä (2011) sekä strategiaa Pohjanmeren ja Englannin kanaalin aluetta varten (2010) on vahvasti nostettu esille monitasoisen hallinnon periaatteen merkitys makroaluestrategioiden toteuttamiselle. Strategian tavoitteiden toteutuksen ja onnistumisen kannalta on ratkaisevan tärkeää ottaa siihen johdonmukaisesti ja pysyvästi mukaan kaikki sidosryhmät.

26. pitää vartenotettavana komission esiin nostamaa mahdollisuutta ottaa julkisia ja EU:n muita institutionaalisia foorumeja mukaan strategioiden hallintoon ja huomauttaa, että tässä yhteydessä tulee tarkastella erityisesti järjestökentän hyödyntämistä. Erilaiset järjestöt ja yhteistyöelimet voivat toimia vielä tehokkaammin välineinä erilaisten toimijoiden sitouttamiselle makroaluestrategioiden toteuttamiseen. Alueiden komitea on osaltaan valmis yhteistyöhön eri asiantuntijafoorumeilla.

27. nostaa esille, että komission arviointia varten teettämässä kyselytutkimuksessa kolmasosa vastaajista ilmoitti, ettei jäsenvaltio- tai projektitason politiikkalinjauksissa tai projektien toteutusta koskevista päätöksistä ole monitasoisen hallinnon periaatetta täysin otettu huomioon. Alueiden komitea katsoo, että monitasoisen hallinnon periaatteiden vahvistamiseen erityisesti strategian toteutuksessa tulee panostaa edelleen. Tämä edellyttää toimenpiteitä erityisesti strategiassa mukana olevilta jäsenvaltioilta yhteistyössä komission kanssa.

28. esittää, että paikallis- ja aluetason ohella tulee kansalaisyhteiskunnan osallistumismahdollisuuksia makroaluestrategioiden toteutukseen vahvistaa kumppanuuden ja läpinäkyvyyden periaatteiden mukaisesti. Paikallisviranomaisien ja kansalaisyhteiskunnan edustajien säännölliset konsultaatiot tulee ottaa käyttöön makroaluestrategioiden toteutuksen kaikilla hallintorakenteen tasoilla.

Uudet strategiat

29. kannustaa Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskevassa EU:n strategiatyössä ottamaan jo olemassa olevat hyvät kokemukset Itämeren ja Tonavan alueiden käynnissä olevasta strategiatyöstä huomioon ja esittää erityisesti tässä yhteydessä tiiviimpää yhteistyötä eri makroaluestrategioiden välillä.

30. viittaa yksimielisesti hyväksymäänsä lausuntoon "Strategia Pohjanmeren ja Englannin kanaalin aluetta varten" (CdR 99/2010 fin), jossa se kyseisen alueen suuria haasteita ajatellen kehottaa painokkaasti laatimaan makroaluestrategian Pohjanmeren ja Englannin kanaalin aluetta varten ja pahoittelee, ettei komissio ole tähän mennessä antanut lupaamaansa tiedonantoa integroidun meripolitiikan toteuttamisesta laajennetun Pohjanmeren alueella.

31. pitäisi tervetulleena, että arvioitaisiin vastaavasti myös merialuestrategioiden toimivuutta ja vertailtaisiin tuloksia makroaluestrategioista saatuihin kokemuksiin ennen kuin kehitetään uusia merialuestrategioita.

32. palauttaa mieleen jo aiemmissa alueiden komitean lausunnoissa esitetyt kannat eri tahojen menestykselliseksi sitouttamiseksi makroaluestrategioiden toteutukseen: tarvitaan päätöksenteon läpinäkyvyyttä, kattavaa tiedonvaihtoa sekä yhteisten toimintatapojen kehittämistä kaikilla tasoilla.

33. kehottaa Euroopan komissiota ja Eurooppa-neuvostoa tukemaan tulevien makroaluestrategioiden ja niihin liittyvien toimintasuunnitelmien laatimista tiiviissä yhteistyössä kaikkien asianomaisten sidosryhmien kanssa. Tässä yhteydessä tulee ottaa huomioon myös innovatiiviset hallintolähestymistavat, joissa paikallis- ja alueyhteisöille annetaan todellista yhteispäätösvaltaa strategioita laadittaessa ja toteutettaessa.

34. tähdentää, että makroaluestrategioiden tulee vastaisuudessa keskittyä sellaisiin alueellisiin haasteisiin, joihin yksittäiset jäsenvaltiot eivät pysty alueillaan vastaamaan, joihin vastaaminen on niille hyvin vaikeaa tai jotka ovat niin vahvasti kyseiselle suuralueelle erityisiä, että ne vaativat erityistarkastelua laajemman EU-politiikan puitteissa. Makroaluestrategioiden tulisi näin ollen yhteisten alueellisten etujen ajamisen lisäksi tarjota räätälöityjä ratkaisuja kunkin alueen erityishaasteisiin. Yksi keskeinen yhteistyön edellytys on makroalueen sisäisten liikenneyhteyksien toimivuus, johon alueiden komitea pyytää kiinnittämään huomiota uusien strategioita valmisteltaessa. Toinen erityisen merkittävä haaste monien Euroopan alueiden tulevaisuuden kannalta liittyy väestönkehitykseen, jonka erityisongelmat ilmenevät makroalueellisella tasolla.

35. yhtyy komission näkemukseen, jonka mukaan yhteistyön ja alueellisen yhdentymisen tehostamiseksi tulee hakea tarkoituksenmukaisia tapoja, joista makroaluestrategia on yksi vaihtoehto muiden joukossa. Jatkossakin on tuettava jo olemassa olevia yhteistyömuotoja, jotka ovat osoittautuneet hyödyllisiksi ja toimiviksi.

36. kannustaa jäsenvaltioita arvioimaan uusien makroaluestrategioiden luomista suhteessa kyseisen maantieteellisen alueen yhteisiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin ottaen huomioon sosiaalisen, taloudellisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden periaatteet. Näin ollen on kiinnitettävä erityistä huomiota maaseutuun, teollisuuden muutosprosessissa oleviin alueisiin sekä vakavista ja pysyvistä luontoon tai väestöön liittyvistä haitoista kärsiviin alueisiin, kuten pohjoisimpiin alueisiin, joiden väestötiheys on erittäin alhainen, ja saaristo-, rajaseutu- ja vuoristoalueisiin. Strategian tavoitteita asetettaessa tulee ottaa alue- ja paikallistaso mukaan keskusteluun jo varhaisessa vaiheessa, kuten tehtiin mm. Itämeren alueen strategiaa valmisteltaessa. Myös kansalaisyhteiskunta on otettava tähän prosessiin mukaan. Alue- ja paikallistason ja kansalaisyhteiskunnan tietous alueen tarpeista ja mahdollisuuksista sekä näiden tahojen olemassa olevat yhteistyöverkostot antavat osaltaan vahvan pohjan strategian laadinnalle ja toteutukselle.

EU:n ulkopuoliset maat makroaluestrategioiden toteutuksessa

37. toteaa, että neuvosto on huomionnut alueiden komitean uudistettua EU:n Itämeren alueen strategiaa koskevassa lausunnossa (CdR 1272/2012 fin) esittämät näkemykset kannustaessaan jatkamaan toimia, jotta pohjoista ulottuvuutta ja sen kumppanuuksia voitaisiin hyödyntää mahdollisimman hyvin Itämeren alueen strategian toteutuksessa. Tonavan alueen strategialla on keskeinen merkitys EU:n jäsenmaiden sekä EU:n ulkopuolisten maiden välisen yhteistyön tiivistämisessä kaikkiaan 14 valtion kesken.

38. tähdentää, että makroalustrategioiden tulisi vahvistaa EU:n ja kyseisen makroalueen asemaa ja vuorovaikutusta suhteessa EU:n ulkopuolisiin alueisiin. Vaikka kyseessä ovat Euroopan unionin strategiat, ei monia niiden tavoitteista voida saavuttaa ilman yhteistyötä eikä painopisteiden lähentämistä EU:n ulkopuolisten kumppaneiden kanssa. Sekä Itämeren alueen että Tonavan alueen strategiatyössä EU:n ulkopuolisten alueiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä on suuri merkitys paitsi makroalueen taloudellisen kilpailukyvyyn ja yhteenkuuluvuuden vahvistamisessa myös EU:n ulkoisten yhteyksien edistämiseksi. Näistä lähtökohdista ulkoinen ulottuvuus kolmansiin maihin nähden ja sen vaikutukset sekä naapuruus- että laajentumispolitiikan tasolla voivat olla alusta lähtien keskeinen seikka tulevien makroalue-strategioiden onnistumisen kannalta.

Lopuksi

39. haluaa tuoda esiin, että tähänastisen strategiatyön perusteella ei pystytä vielä tekemään pitkälle vietyjä johtopäätöksiä lähestymistavan vaikuttavuudesta suhteessa EU:n horisontaalisten ja yhdennettyjen tavoitteiden toteutumiseen.

40. korostaa, että vuoden 2014 alusta käynnistyy uusi EU:n rahoituskausi antaa hyvät mahdollisuudet tehokkaampaan ja tuloksetkaampaan strategiatyöhön. Alueiden komitea peräänkuuluttaa tässä yhteydessä eri jäsenvaltioiden sekä rahoittajaviranomaisten tavoitteellista yhteistyötä niin EU-tason kuin kansallisessa kehittämistyössä.

41. esittää, että komission tulee jatkaa makroalustrategioiden sekä myös merialustrategioiden toteutuksen seuranta ja niiden tuoman lisäarvon arviointia johdonmukaisesti koko Euroopan laajuisesti, ei pelkästään yksittäisten makroalue-strategioiden osalta.

Bryssel 28. marraskuuta 2013

*Alueiden komitean
puheenjohtaja*

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO
